

РЕШЕНИЕ

№ 42138

гр. София, 16.12.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 74 състав, в
публично заседание на 08.12.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Младен Семов

при участието на секретаря Теменужка Стоименова, като разгледа дело номер **11253** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.145 и сл. от Административно-процесуалния кодекс във връзка с чл.10 ал.6 от Закона за семейните помощи за деца (ЗСПД).
Образувано е по жалба на Т. Х., гражданин на И. с предоставен хуманитарен статут в България, ЕГН [ЕГН], лично и като законен представител на детето си С. Х., чрез адв. П., съдебен адрес: [населено място], [улица], партер, моб.тел.:0878 28 17 86 против Заповед № ЗСПД/Д-С-ВЗ/7847/17.10.2025г. на директора на дирекция „Социално подпомагане“ – р-н В., към регионална дирекция С.-град, с която е отказано отпускане на еднократна месечна помощ за деца по подадено заявление-декларация от 07.10.2025г.

Твърди се материална незаконосъобразност на оспорвания акт, поради допуснато нарушение на разпоредбите на Директива 2004/83/ЕО и Директива 2011/95/ЕС, които регламентират правото на социално подпомагане на лицата, получили хуманитарен статут каквито са той и детето му. Успоредно с това твърди, че по силата на чл.26 ал.2 КРБ чужденците, пребиваващи на територията на страната се ползват с всички права и носят всички задължения съгласно Конституцията, законите на страната и ратифицираните международни договори с изключение на правата и задълженията за които изрично се изисква българско гражданство. Позовава се на практика на АССГ. Иска отмяната на оспореният акт.

Ответната страна - Директор на Дирекция „Социално подпомагане“ – р-н В., към Регионална Дирекция С.-град изразява становище за неоснователност на процесната жалба с аргументи, аналогични с изложените в оспорваният акт.

Процесната жалба е допустима и редовна, като подадена от активно легитимирано лице, както в

лично качество, така и в качеството на законен представител на непълнолетни лица, съобразно разпоредбата на чл.3 вр. пар.1 от ДР на ЗСПД. Същата е подадена в срока по чл.149 ал.1 от АПК, срещу подлежащ на обжалване акт по чл. 10 ал.5 от ЗСПД, в съответствие с изискванията на чл.150 и чл.151 от АПК и като такава подлежи на разглеждане по същество.

За да постанови отказ от предоставяне еднократна месечна помощ за деца на жалбоподателката, директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – р-н В., към Регионална Дирекция С.-град е приел, че семейството не попада сред кръга лица, посочен в чл.3 от ЗСПД, като в ЗУБ не предвидено изрично получаване на семейни помощи за деца, като не са налице и сключени двустранни международни договори за социална сигурност с И..

По същество на спора и с оглед твърденията на страните и събраните доказателства, Административен съд София, град, 74 състав, съобрази:

Производството е започнало по заявление-Декларация подадена от Т. Х. на 07.10.2025г., като в рамките на производството е извършен предварителен контрол за законосъобразност и са събрани относимите към спора доказателства.

В този смисъл не се установява допуснато нарушение, изразяващо се в ограничаване правата на страната на участие в административното производство, нито такива от абсолютен процесуален характер.

Успоредно с това, следва да се приеме, че процесната Заповед е постановено от компетентен орган и в изискуемата форма/арг. чл.10 ал.4 ЗСПД/.

В съответствие с изискванията на приложимият материален закон, следва да се отбележи:

Съгласно чл.32 ал.3 от ЗУБ, чужденец с предоставен хуманитарен статут има правата и задълженията на чужденец с разрешено постоянно пребиваване в Република България.

По силата на чл.3 т.5 от ЗСПД право на семейни помощи за деца имат бременните жени - чужди граждани, и семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната, ако получаването на такива помощи е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република България е страна.

В конкретният казус, правното основание на пребиваването на жалбоподателя е предоставен хуманитарен статут на него и дъщеря му.

От друга страна, разпоредбата на чл. 3, т. 5 от ЗСПД сочи ограничение относно лица, които имат право на семейни помощи, в случая - бременните жени - чужди граждани, и семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната, ако получаването на такива помощи не е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република България е страна. По делото не е спорно, че няма международен договор между България и И., който да урежда отпускането на семейни помощи.

По силата на чл. 29 пар.1 от Директива 2011/95/ЕС на ЕП и Съвета, държавите-членки гарантират на лицата, на които е предоставена международна закрила, получаването в държавата-членка, която им е предоставила такава закрила, на необходимите социални грижи, както е предвидено за гражданите им.

Разпоредбата на пар.2 на посочената съюзна разпоредба, предвижда, че чрез дерогация от общото правило, установено в параграф 1, държавите-членки могат да ограничат социалните помощи, предоставени на лицата, на които е предоставен статут на субсидиарна закрила, до основните обезщетения, които се предоставят на същото равнище и при същите условия, както за гражданите им.

Така, макар на пръв поглед да изглежда, че е налице колизия между националната и съюзната разпоредба, то тази колизия е само привидна. В своята практика, Съдът на ЕС е имал

възможността да се произнесе, че:

„ Рисквете от влошаване на здравословното състояние на гражданин на трета страна, които не произтичат от причинено му умишлено лишаване от грижи, срещу които разглежданото в главното производство национално законодателство предоставя защита, не се обхващат от член 15, букви а) и в) от посочената директива, тъй като посегателствата, дефинирани в тези разпоредби, са съответно смъртно наказание или екзекуция и тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен вътрешен или международен конфликт.

Член 15, буква б) от Директива 2004/83 дефинира тежкото посегателство, свързано с подлагането на гражданин на трета страна, в неговата страна на произход, на изтезание или на нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

От тази разпоредба произтича ясно, че тя се прилага само за нечовешкото или унижително отнасяне по отношение на молителя в неговата страна на произход. От това следва, че законодателят на Съюза е предвидил предоставянето на субсидиарна закрила само в случаите, когато тези видове отнасяне са налице в страната на произход на молителя.

...

Следователно резервата, съдържаща се в член 3 от Директива 2004/83, не допуска приемането или запазването от държава членка на разпоредби, предоставящи предвидения в нея статут на лице, което може да получи субсидиарна закрила, на гражданин на трета страна с тежко заболяване поради риска от влошаване на здравословното му състояние в резултат от липсата на подходящо лечение в страната на произход, тъй като тези разпоредби не са съвместими с директивата“./виж Решение от 18 декември, 2014г. по дело C-542/13, М. М’Bodj, ECLI:EU:C:2014:2452, т.31-33, т.43 и диспозитива на акта/.

В процесният казус, жалбоподателят и детето му и са получили хуманитарен статут по силата на Решение № 16418 от 03.11.2022г. на зам.-председателят на Държавна агенция за бежанците. Видно от цитираното решение процесният статут е предоставен съобразно чл.8 ал.9 от ЗУБ, а именно - по други причини от хуманитарен характер. В цитираният акт изрично е посочено, че по отношение на жалбоподателя и дъщеря му не са налице никакви основания за притеснения в държавата по произход-И., както от лично, така и от обективно естество. Изрично впрочем е посочено, че няма основания да се приеме, „че молителят и детето му са били принудени да отпътуват поради реално опасност от тежки заплахи срещу живота или личността им в случая на въоръжен конфликт. Спрямо тях не е налице заплаха поради наличие на ситуация на безогледно насилие в държавата му по произход....

...няма добре обоснован страх от преследване и индивидуализиране на заплахата за живота на кандидата и дъщеря му, за да са налице предпоставки за предоставяне на хуманитарен статут, безогледното насилие в И. следва да е изключително, каквото видно от цитираната информация за обстановката там, то не е.“.

В този смисъл следва да се приеме, че жалбоподателят не попада в предметният обхват на Директивата, респ. извършеното позоваване на разпоредите от посоченият акт на вторичното право на ЕС, както и на цитираната в жалбата практика е неоснователно.

От друга страна обаче и на основание чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България, настоящият състав счита, че ограничението, съдържащо се в разпоредбата на чл. 3, т. 5 от ЗСПД следва да получи различен прочит произтичащ от текста чл. 27, т. 3 от Конвенцията на ООН за правата на детето/ОС на ООН на 20.11.1989 г. Ратифицирана с решение на ВНС от 11.04.1991г.-ДВ,бр.32 от 23.04.1991 г. В сила от 3.07.1991 г./

Съгласно чл.1 от Конвенцията "дете" означава всяко човешко същество на възраст под 18 години освен ако съгласно закона, приложим за детето, пълнолетието настъпва по-рано.Текста на чл.2 от посочената Конвенция ясно предвижда, че държавите - страни по Конвенцията зачитат и осигуряват правата, предвидени в тази Конвенция, на всяко дете в пределите на своята юрисдикция без каквато и да е дискриминация, независимо от расата, цвета на кожата, пола, езика, религията, политическите или други възгледи, националния, етническият или социалният произход, имущественото състояние, инвалидност,рождение или друг статут на детето или на неговите родители или законни настойници.

От своя страна, нормата на чл.4 гласи, че държавите - страни по Конвенцията, са длъжни да предприемат всички необходими законодателни, административни и други мерки за осъществяване правата, признати в тази Конвенция. По отношение на икономическите, социалните и културните права държавите – страни по Конвенцията, предприемат такива мерки в максималната степен, възможна с оглед на техните ресурси, и когато е необходимо, в рамките на международното сътрудничество.

В този смисъл следва да се приеме, че детето на жалбоподателя спада сред обхвата на закрила на посоченият международен договор.

Така, новелата на чл.27 ал.1 от Конвенцията ясно предвижда, че държавите - страни по Конвенцията, признават правото на всяко дете на жизнен стандарт, съответстващ на нуждите на неговото физическо, умствено, духовно, морално и социално развитие. Текста на ал.2 на посочената норма реферира към задължението на родителите, а от своя страна ал.3 на разпоредбата гласи, че държавите - страни по Конвенцията, в съответствие с националните условия и в рамките на своите възможности, предприемат необходимите мерки с цел да подпомагат родителите и другите лица, отговорни за детето, да осъществяват това право и в случай на нужда предоставят материална помощ и програми за подпомагане, особено по отношение на изхранването, облеклото и жилището.

По силата на чл.28 ал.1 б.„б“ от Конвенцията Държавите – страни по конвенцията, признават правото на детето на образование и с оглед на осъществяването на това право във все по-голяма степен и при еднакви възможности те по-специално трябва да насърчават развитието на различни форми на средно образование, включително общо и професионално образование, като ги направят достъпни и на разположение за всяко дете и вземат подходящи мерки, като въвеждането на безплатно образование и предоставяне на финансова помощ в случай на необходимост.

Т.е. именно наличието на необходимост от предоставяне на финансова помощ е водещият критерий за преценка в настоящият казус.

Следва да се отбележи, че България е ратифицирала посочената Конвенция без резерви в допустимият им обхват съгласно чл. 51, както и без поправка съобразно механизма по чл.50, респ. приложение намира и разпоредбата на чл. 41 съгласно която посочената Конвенция може да не се прилага само при по-благоприятен режим съгласно националното законодателство или международното право в сила за държавите, страни по Конвенцията.

От своя страна И. е ратифицирал Конвенцията и е страна по нея от 1995г. с обща резерва – да не прилага тези разпоредби,които са несъвместими с ислямската правна система и действащото международно право. България дори не е отправила коментар по резервата,така,както това са сторили Ф.,И.,Германия,Италия и др. държави/ратифицирали и приели резервата в крайна сметка като непрепятстваща приложението на Конвенцията/. В този сисъл за България очевидно не е било налице съмнение относно взаимното зачитане и признаване утвърдените стандарти както на многостранно ниво,така и на плоскостта на отношенията с визираната страна. Очевидно за

България е било и е налице и яснота относно съвместимостта на разпоредбата с ислямската правна система в контекста на взаимното и признаване и прилагане.

В този смисъл съдът приема, че водещият критерий за произнасяне от страна на решаващия орган не е дали жалбоподателят разполага с принципното право да получи подпомагане, каквото Конвенцията очевидно предоставя, а дали това право е конкретно възникнало с оглед необходимостта от предоставяне на финансова помощ.

Видно от описа на приложените документи към преписката не са прилагани документи удостоверяващи месечни доходи, липсват и други данни за финансовото състояние, липсва и обосновка на подобна необходимост от страна на заявителя. В хипотеза като настоящата именно водещият и решаващ орган следва да укаже на заявителя да обоснове необходимостта от финансова подкрепа и на база събраните доказателства да прецени дали е тя.

Като не е изследвал посоченото обстоятелство а се е задоволил да се позове единствено на липсата на двустранна спогодба, ответника е допуснал съществено процесуално нарушение по чл.35 АПК.,

Процесното решение следва да се отмени, а преписката да се върне на решаващия орган. При този изход от спора жалбоподателят има право на разноски съобразно нормата на чл.143 ал.1 АПК.

Същите за предявени от съда на основание чл.38 ал.2 вр. чл.38 ал.1 т.2 от Закона за адвокатурата с искане за определяне по преценка на съда.

В своята преценка настоящият състав приема:

Нормативната конструкция по ЗАдв. е регламентирана възможността адвокат да оказва безплатно съдействие на материално затруднени лица за което му се дължи адвокатско възнаграждение в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по чл. 36, ал. 2.

Макар да липсва легална дефиниция на понятието „материално затруднени лица“, то същото не следва да се прилага автоматично. Нормативната формулировка да е изключително широка, като не съдържа конкретика нито относно степента и вида материално затруднение, нито неговият постоянен или временен характер.

Към молбата за разноски е приложена декларация за семейно и материално положение и имотно състояние видно от което жалбоподателят е женен с едно непълнолетно дете и единственият материален актив с който разполага е трудов доход на стойност 1077лв. месечно. Посочената декларация въпреки не разглежда възможността и не посочва наличието наред с други възможни активи освен доход от наем, свободна професия, хонорар, недвижими имоти и МПС.

Това не позволява на съда напълно категорично да заключи, че жалбоподателя представлява материално затруднено лице. Същевременно в настоящата хипотеза, още повече – при липса на други представени доказателства съдът не разполага с дискреция да прецени реалното икономическо състояние на лицето.

Освен това прилагането на Наредба № 1/2004 с автоматизъм е постановка трайно противоречаща на правото на ЕС.

В един от своите значими актове в материята, а именно – определение № 50015 от 16.02.2024г. по т.д. № 1908 по описа за 2022, ВКС е постановил ясно, че:

„...представителството по чл.38, ал.1, т.2 ЗА се осъществява само по силата на изявление, че лицата са материално затруднени. Заплащането на възнаграждение по ЗПП е предпоставено от отчет на адвоката, като конкретният му размер се предлага от адвокатския съвет с оглед вида и количеството на извършваната дейност и се определя от НБПП (чл.38 ЗПП) в границите на посочени минимален и максимален размери, докато с нормата на чл.38, ал.2 ЗА е вменено задължение на съда да присъди минималното възнаграждение по наредбата на съсловната организация, без възможност да го намалява под определения размер. Възнагражденията, предвидени в наредбата по ЗПП, са значително в по-нисък размер от тези в наредбата по ЗА за един и същи вид работа. Конкретно: по НЗПП за защита по дела с определен материален интерес възнаграждението е от 100 лв. до 360 лв. и може да бъде увеличено с 50% при интерес над 10000 лв., а за приподписване на касационна жалба – от 50 лв. до 120 лв., съответно по Наредба № 1/2004 г. – минималното възнаграждение при интерес до 10000 лв. е 1300 лв., а за изготвяне на касационна жалба или отговор - в размер не по-малко от 1200 лв.

При така посочените особености в правната уредба на адвокатските услуги се установява, че е налице непропорционалност при заплащане на оказвана адвокатска помощ на материално затруднени лица, като са създадени два режима, преследващи идентични цели, но постигащи различни крайни резултати в разрез с принципите на конкурентност. Несъответствието се изразява в това, че са създадени облекчени условия за осъществяване на безплатно процесуално представителство за материално затруднени лица по ЗА (без преценка от съда на икономическото им състояние), като въпреки това насрещната страна е задължена да възмезди правната защита в по-висок размер от този по НЗПП и то такъв, който е приет от съсловната организация на адвокатите и е обвързващ за съда. В този смисъл социалната помощ се прехвърля изцяло в тежест на насрещната страна, а адвокатска услуга, независимо че е била поета за изпълнение с тази цел, престава да се счита за предоставена в обществен интерес, след като възнаграждението на адвоката се определя в размер, под който той не би могъл да договаря дори и в общия случай.

Несъразмерност има и при възмездяване на процесуалното представителство, осъществявано от юрисконсулт по чл.78, ал.8 ГПК и това на адвокат по чл.38, ал.2 ЗА, като и в двете хипотези възнаграждението не е уговорено в договор за правна защита по конкретно дело, а се определя от съда, който е обвързан от размерите по две различни наредби, независимо че услугата се осъществява винаги от правоспособни юристи. Действително при определяне на възнаграждение от съда по НЗПП съществува възможност за преценка на фактическата и правна сложност на делото предвид посочените минимални и максимални размери, а ограничението до максималния размер по чл.78, ал.8 ГПК отразява обстоятелство, че юрисконсултът работи по договор с представлявания. Независимо от това насрещната страна понася в различен размер отговорността за разноските в зависимост от избора на доверителя – дали да се представлява от юрисконсулт или от адвокат. Решението на Висшия адвокатски съвет за приемане на наредба за определяне на минимални размери на адвокатските възнаграждения представлява съгласуване на цените

от всички участници на пазара на адвокатски услуги и преследваните цели, дори и същите да са легитимни за този сектор, не могат да се постигат чрез възлагане на задължение на съда при безплатно процесуално представителство възнаграждението да бъде в посочения в наредбата минимален размер. Въведеното с чл.38, ал.2 ЗА правило, че съдът присъжда възнаграждение в определения от Висшия адвокатски съвет размер, който е значително по-висок от приложимите размери в аналогични случаи, без възможност на съда да прецени вида, количеството и сложността на извършената работа, създава изкуствени икономически бариери при защитата на правата и интересите на участниците в гражданския процес и представлява нарушение на конкуренцията по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС, в какъвто смисъл е даденото тълкуване в решението по дело С-438/22 на СЕС.

По изложените съображения нормата на чл. 38, ал. 2 ЗА, препращаща към Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатски възнаграждения не съответства на правото на ЕС, поради което не следва да се прилага. Посочените в наредбата размери на адвокатските възнаграждения могат да служат единствено като ориентир при определяне служебно на възнаграждения, но без да са обвързващи за съда. Тези размери, както и приетите за подобни случаи възнаграждения в НЗПП, подлежат на преценка от съда с оглед цената на предоставените услуги, като от значение следва да са: видът на спора, интересът, видът и количеството на извършената работа и преди всичко фактическата и правна сложност на делото“.

Посочените съображения настоящият състав възприема изцяло, като счита за напълно недопустима една нормативна постановка като процесната, изразяваща се в създаване на двоен и коренно различен стандарт на възнагражденията при заплащане на правна помощ/приложима в случаите на материална затрудненост/ и заплащане на правна помощ на материално затруднени лица но по закона за адвокатурата. Извън това нормативното определяне на размера на едно възнаграждение, чиято същност следва да бъде подчинена на правилата на свободно договаряне при това с автоматизъм, СЕС е квалифицирал ясно като антиконкурентна постановка и е задължил националният съдия да отказва присъждането на обезщетения в такъв размер под риск от нарушение на правото на ЕС/виж решение от 25 януари, 2024 г. по дело С-438/22, „Ем акаунт БГ“ ЕООД, ECLI:EU:C:2024:71/.

В този смисъл и като приема, че е дискуссионно дали правната помощ е следвало да бъде оказвана в хипотезата на чл.38 ал.1 т.2 ЗАДв., но независимо от това правна помощ все пак е оказана, както и, че нормата на чл.38 ал.2 от ЗАДв. препращаща към Наредба № 1/2004 г. е в противоречие на правото на ЕС и като такава не следва да се прилага, то съдът следва да определи възнаграждението с оглед фактическата и равна сложност на спора.

Процесният спор се е развил и приключил в рамките на едно съдебно заседание, същият не предполага никакви фактически установявания, всъщност – спор по фактите не е налице между страните, а само по правото. Успоредно с това е налице практика на ВАС в аналогични хипотези, което позволява делото да не квалифицира като дело с фактическа и

правна сложност.

Поради това, дължимото възнаграждение на адв. П. съдът определя на 150 лева.

Поради това и на основание чл. 172 ал.2 предл. второ АПК, Административен съд София-град,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Заповед № ЗСПД/Д-С-ВЗ/7847/17.10.2025г. на директора на дирекция „Социално подпомагане“ – р-н В., към регионална дирекция С.-град.

ИЗПРАЩА преписката на Директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – р-н В. за произнасяне по заявление-декларация подадено от Т. Х. на 07.10.2025г., при спазване на указанията, дадени с мотивите на настоящото решение.

ОСЪЖДА Агенция за социално подпомагане да заплати на адв. П. – САК, личен №[ЕИК], адвокатско възнаграждение в размер на 150/сто и петдесет/ лева.
Решението не подлежи на обжалване.

Съдия: